

CONCIO

de Brevitate Opportuni Temporis.

O X O N I I

Latinè Habita ad

BACCALAUREOS

Die Cinerum. videlicet, MARTII 7. 1660.

Per

HENRICUM WILKINSONUM,

S. Th. D. & Aula Magdalena Principalem.

Eph. 5. 16.

Ἔσθ' ὡς ἡμέραν καὶ κρηδύτω ὅτι οὐκ οἴσθε τίς ἡμέρα ἔρχεται ὁ κύριος

L O N D I N I :

Apud S. A. GELLIBRAND. 1660.

h2 211

Viro Illustrissimo
D. GULIELMO SEYMOUR
Baroni Beuchamp, Comiti et Mar-
chioni HERTFORDIAE, Nobilissi-
mi Ordinis Periscelidis Equiti, Regiae Maje-
stati a Secretariis Concillii, & ACADEMIAE
OXON: Cancellario longe Honoratissimo,

Per prodire in publicum
(Viro illustrissime) sub
vestro Patrocinio Con-
cilio ista (qualis quantula-
cunque fuerit) haud ita
pridem habita ad Baccalaureos in Qua-
dragesima determinaturos. Equidem
pudore suffusus a Proposito resiliissem

A 3

totus

totus opellam hancce nuncupandi nomini
adeo illustri, nisi summa nobilitas cum
summo candore conjuncta, (quibus tunc
abundante in te) mihi stimulos admo-
visset. Nullus sane dubito, quin tibi
cordi & cura sit gens togata, quam affe-
du prosequeris integerrimo. Quod tuo
Oxonio feliciter ventat, te Senatus Aca-
demicus suum letabundas pronu-
ciavit & sancivit Cancellarium, ex quo tempo-
re non tam adeptus es quam recuperasti
principale istud fastigium unanimi suf-
fragantium consensu quasi postliminio re-
divivum. Ego met aut primus aut inter
primos (temporis rationem velim, non
ita meriti) accedebam tibi censum per-
solvens gratiarum & gratulatimam.
Cum vero pro summo candore mecum col-
loquium dignatus fueris inisse, refra-
ctis verecundia claustris, interioris pector-
ris

ris penetrare apud te roferare non vere-
bar. Quippe quod cum res meae in angustio
essent, & de Tuguriolo meo panditum ef-
set, quod summo amore prosequor usq; &
usq; profecturus. Autam velim adagi-
dalenam Pietatis & Litterarum officia-
nam nisi tunc suppetias mihi porrexisses
tempestivas, meq; vestra Auctoritate
Principalem confirmasses.

Cum primum de hisce rebus te certio-
rem fecerem, quam facilis precibus meis
annuebas, utpote mihi videbare haud
absimilis Tito Cæsari, qui neminem è
suâ praesentia tristem dimiserat. Quod
solum nostræ opis est habeo tibi gratias,
adumbro saltem cumulatissimas; Ut ut
habet reum apud Poetam Consistentem,

—Grates persolvere dignas
Non opis est nostræ.—

Voto-

31 Votorum summa est ut diu letusq; in-
ter sit Academicæ, & Religionis &
exultationis literarum Fautor. Aularum
Patronus & Præsidium (quæ etiam si sint
cecidit fortuna, tamen cælitus de lapso
rore effusus irrigantur). Mater esse vir-
tutis tua & uti capisti feliciter, pergit
feliciter Genti rogata esse præsidio &
Ornamento. Tui tuisq; omnia lausta
& felicia animas apprecatur qui se-
metipsum quam humillime profectur

Vestra Amplissimus

HENR. WILKINSONUM.

Brevitas opportuni Temporis.

I COR. 7. 29.

— O' Kaed's Cwrsadid's. —

*Hoc autem aio, Fratres, quoniam opportunum tempus
est angustum.*

Audquaquam expedit præfatione
uti longiuscula: Equidem operæ
pretium facturum me nequaquam
autumarem, si in limine plus ni-
mio immorarer *de vita brevitæ*
concionem hodierno die habiturus.
Nec mihi in animo est *de Matrimo-
nio & Calibatu* (quemadmodum versus præcedentes li-
quidò indigitarunt) fusioem instituere Diatribam. Ve-
rissimile est si iusta fieret autecedentium cum subsequen-
tibus collatio, ulteriorem procedendi methodum facile
præreptum iri. Misso itaque apparatu proæmiali, jam
me accingo ad ipsissimorum terminorum, qui in con-
textu memorantur, succinctam enodationem.

B

In

In præfata Theſi duo occurrunt ſigillatim expendenda; ſubjectum nimirum & prædicatum, Vtriuſq; cum primum expoſitio prælibata fuerit Analytica, Theſis ipſa (prout totidem verbis videre eſt in contextu assignatam) probanda reſtat & argumentorum ſubſidiis communienda. Denique Coronidis ergò, triplex è præmiſſis eliciendum eſt Corollarium, nempe *ἐπεὶ χηρικὸν, Περὶ χηρικὸν καὶ Περὶ μωθρικὸν*. practico uniufcuſq; Auditorum uſui quam rempeſſivè accommodandum,

Hac erit admissa meta terenda rota.

Primo, de subjecto quaeritur, 'o *Kαὶ* οὐαγεςίς ad minimum (ni aliquantulum me fefellerit calculus) occurrit in novo Testamento. Quod autem proximius nostro inservit proposito, depromitur ex selectionibus istius Scripturis, quae Lampadem quasi accensam nostro contextui tradidisse videantur. Praeter ceteris occurrunt celebriores loci in unum eundemque sensum coalescentes. Quorum unus est Actorum Apostolorum c. i. v. 7.

Ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ οὐκ ἔχουσιν ἄλληλα χρόνους καὶ καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Hinc χρόνος καὶ καὶ ἐν se invicem discrimine clariori dignoscuntur. Siquidem (doctissimus prout observat Beza) χρόνος *spatium temporis in genere significat*, sive fuerit Olympias, sive annus, mensis, dies aut hora: καὶ ἐν *opportunitatem rei gerenda significat*, quam Terentius *artisculum temporis* appellat. Alter locus est huic affinis ad Eph. c. 5, v. 16.

Εἰς ἃν ἐκλήθητε καὶ κατέβητε, ὅτι αὐτὴ ἡ πόλις ἁγιασμένη ἐστίν. In quem
locum animadversionem Ludovici de Dieu notatu dig-
nam accipitote, *Occasione utendum esse monet, ne elaba-
tur secundum illud Hillelis, Noli, dicere, donec vacabit
mihi, differam. Studium legis, fortasse non vacabit.* Ter-
tius addatur, locus: *ἐκ τῆς 2 ad Cor. c. 6, v. 2.* Ἰδοὺ νῦν

Lud. de Dieu
in Eph. c. 5 &
v. 16.

Kaige's

Kairos dicitur occasio: id est rursus *habeat* Cornelia: Tamen apud Logicos non dicitur ipsum tempus: sed potius ipsius temporis copula. Veruntamen instans, sive occasionem rebus gerendis maxime accommodam, sive momentum & articulum temporis peropportunum nostra interest avidius arripere, anhelò utique prosequi desiderio. *Nullo unquam tempore*: (ut inquit Musculus) *Deus tantum beneplaciti erga genus humanum ostendit, nulla unquam dies tanta saluti ferax fuit, quanta est hac praesens.* Insuper, quid sibi velit *Kairos*, sive occasio abundè liquet Ciceronem consulenti. *Est* (inquit) *opportunitas temporis casu proveniens: est pars temporis habens in se aliquis rei idoneam faciendi aut non faciendi opportunitatem, quae Graece* *καιρος* *appellatur.* Occasionis simulachrum ad hunc modum excogitarunt Majores saeculis retroactis celeberrimi. Occasio (ut antiquitus fingeant) erat volubili rotæ haud absimilis, pennatis insistentis pedibus, quæ vertigine quam citatissimâ semetipsam in orbem circumegerit, priore capitis parte capillis hirsutâ, posteriore glabra, ut illâ facile prehendi queat, hanc nequaquam: Unde in triviis decantabatur — Hexametrum —

Fronte capillatâ, post est occasio calva.

Cui accinuit Ausonii Distichum,

*Crine tegis faciem, cognosci nolo. Sed heu tu
Occipite es calvo, ne tenear fugiens.*

Atqui hæc de subiecto dixisse suffecerit. Sequitur prædicatum, *Cum ex arboribus*. Metaphora est à Nautis mutuatitia, qui vela contrahunt, ne in scopulos impingerent ad portum quam ocyssimè appulsuri. Hieronymus vertit — *Tempus in collecto est.* Juxta vulgatam versionem *breve est* perinde ac si esset in angustias contractum. Beza

Musculus in 2
ad Corinth. c.
6. v. 2.

Cic. l. i. de In-
ventione.
Cic. l. i. Off.

2. Prædicatum.
Cum ex arboribus

Hieronymus
adversus Jov-
nianum.

B
eza in loc.

Calv. in loc.]

Muscul. in loc.

Oecumen. in
loc.Theſeos Pro-
batie.r. Absolute flo-
quendo tem-
pus est breve.

(in quantum ego capio) inter Criticos principale fasti-
gium obtinuit, qui poſteaquam ſedecem vetuſtiſſimos
Codices perluſtraverat, ad hunc modum interpretatur,
Hoc autem dico (Fratres) tempus contractum eſt. Vita
(inquit Calvinus) hæc quam nunc agimus caduca eſt, nec
longæ durationis, ne ergo nos detineat implicitos. Hinc
Musculus quod obſervatu valdè dignum propoſuit, *Pul-*
chrè (inquit Apoſtolus) de temporii anguſtiâ ſumptum
præmittit argumentum, ut animos fidelium à rebus citò pe-
rituris hoc facilius avocet. Nec prætereundam duxi
Oecumenii ſententiam; *Cum (inquit) adeo contractum*
ſit Tempus, propeque ſit regnum Chriſti, reſt: ut ad illud
properare jubeamur.

Hactenus de ſubjecto & prædicato ſigillatim ſumptis:
ſupereſt (quemadmodum proxime tractandum propoſui)
dictæ Theſeos probatio, quæ ſubjectum, prædicatum &
copulam complectitur videlicet,

Opportunum tempus eſt breve ſive contractum.

Sve loquamur abſolute ſive comparate, utrovis mo-
do, Tempus eſſe breve, brevius, imo quam brevissi-
mum, nemo quiſpiam facile inficias iverit.

Primo abſolute loquendo, cuius paſſim conſulenti,
temporis brevitatis ſatis ſuperq; innotuerit. Inſtar om-
nium accerſenda ſunt *Jacobi, Moſis Jobi, Davidis &*
Iſaiæ Teſtimonia, qui primi ſubſellii *ſanctorum & beatorum*
ſanctorum. Quinqueviri præfatæ Theſi album calculum adje-
cerint.

Imprimis audiatur Jacob reſpondens Pharonis quæ-
ſtioni, *Quot ſunt dies annorum vitæ tuæ? Dies (inquit)*
annorum peregrinationum mearum ſunt centum triginta
annorum: pauci & mali fuerunt dies annorum vitæ
meæ, &c. *Genes, c. 47. v. 9.* Verbatim redduntur
paucum

paucum quid & mali, quasi dixerit (quemadmodum Vatablus in locum annotat) poterant adhuc in me vivere sensus integri, nisi quod & continuis laboribus & tristissimis curis & gravissimis miseriis exhausta sunt vires.

Vatablus in
Loc.

Mosen secundum appello testem, cui Psalmus inscribitur nonagessimus. In diebus (inquit) ipsis annorum nostrorum sunt septuageni anni, aut (ut simus valentissimi) octogeni anni, etiam excellentissimum eorum laboriosum est & molestum, quo festine exciso avolamus. Ita se habet Psalmi nonagesimi v. decimus. Ad hunc modum verba Moysi interpretatur Tremellius: Ordinarè, (inquit) non ultra vivitur: Hebraismus redditur, In fortitudinibus (i. e.) omnibus quidem propter vitæ instabilitatem, Judeis vero hoc tempore propter penas, errores, vagationes & probrosam mortem, in quas divinitus damnati fuerant.

Tremellius in
Loc.

Tertium sequitur Jobi Testimonium, c. 14. & v. 1. Homo natus muliere brevis aetate & satur commotione: Quem contextum illustrat Mercerus ad hunc modum in apprimè doctis Commentariis. Homo (inquit) paucò vivit tempore, si alioqui multo vivat, id ad Dominum nihil est. Habita praterea ratione periculorum & arumnarum quibus est expositus & infirmitatis, quæ in singula momenta mortem expectat.

Mercerus in
c. 14. Jobi &
v. 1.

Huic accedit Testimonium Davidicum quarto memorandum ut videre est in Psal. 89. v. 48. Recordare mei quam temporarius sim: Recurrendum est ad versum 46. Curtasti dies adolescentiæ ejus. Tantundem valet ac si Psalmistam habuissemus confitentem (veluti pro comperto habuit) ipsius temporis breviteratem. Minorasti dies temporis ejus (ita vertit Hieronymus) cujus

Hieronymus in
Psalm. 89. v. 48.

cujus glossa mihi potius arridet: *Dies (inquit illius sunt diminuti ut velocius remearet ad Patrem.*

Calv. in Isai.
4. v. 6, 7, 8

Ultimum in promptu est Isaia Testimonium, c. 40. v. 6, 7, 8. *Vox dicens, predica, etiam dicit, Quid predicaturus sis? omnem carnem esse gramen, etiam omnem benignitatem ejus similem esse flori agri. Exarescit gramen, decedit flos, quum spiritus Jehova perflat utiq; gramen est populus. Notandum est (Calvino iudice) non tantum de humana vita fragilitate agi: sed longius extendi sermonem, ut quicquid excellentia sibi inesse putant homines, in nihilum redigatur*

Et jam nisi duxissem opus quodammodo supervacaneum, Ethnicorum suffragia in medium facile essem prolaturus, perinde ac si in nostram sententiam penitus conspirasse videantur, utcumq; ex multis paucula liceat delibare. Vita brevis vel apud Senecam, *umbratilis* apud Quintillianum existimatur. *Exiguum* (ut ait Cicero) nobis *vita curriculum Natura circumscipit. Pars temporis exigua est* (prout Lucretius jamducum pro comperto habuit) Præ cæteris Senecæ celebre est illud Testimonium, *Punctum est quod vivimus & ipso puncto minus.* Hos lubens missos facio. Instar omnium principem meruit existimationem Paulinum Testimonium O *Kæcis Cives arde*. Quod ipsum absolute loquendo jamjam probavimus: Sequitur comparatè loquendo, nempe ut ex comparisonibus assignandis, veritas ipsa emergat clarior & elucescat.

2. Compare
loquendo tem-
pus est breve.

1. Comparatio
à Metaphoris
mutuo accipi-
tur.

Prima esto comparatio à Metaphoris passim in sacra pagina occurrentibus mutuata. Quarum quinque memorantur apud Jobum, nimirum, radius Textoris, ventus, nubes, flos & umbra. De singulis breviter disquirendum est.

Primo,

Primo, Radium Textoris nemo nescit esse quam velocissimum vel puncto temporis, huc & illuc agitatum. Hinc Jobus conquestus est ærumnarum Iliadibus exagitaru, c. 7. & v. 6. *Dies mei velociores fuerunt radio Textoris.* Quod ipsum perinde est, ac si vitam avo-
lasse dicto citiorem autumasset. Quemadmodum Textor unico manus & gladioli jactu solet telam suam præscindere, postquam ad extrema staminis & liciorum fila opus suum perduxerat: Haud aliter dierum ista nocturnæ vicissitudo, simulac temporum itio & reditio vitæ filum amputarunt non nisi ex fragili arundine evolutum.

1. Radius
Textoris.

Secundo, Vento assimilatur fragilis humanæ vitæ conditio, siquidem transit passu quam celerrimo non iterum reditura. *Recordare ventum esse vitam meam, v. 7.* Cui affine est Plalmistæ testimonium, Ps. 78. v. 39. *Recordare carnem esse eos, ventum abeuntem, qui non revertitur; Quia continua defluxio homines ad interitum compellit, comparat eos vento ambulanti & qui proprio motu concidit sine reditu; Ita Calvinus.*

2. Ventus.

Calv. in Psal.
78. v. 39.

Tertio, Jobus vitam præsentem nubi comparat. v. g. *Ut consumitur nubes, & abit: Ita qui descendit in sepulcrum non ascensurum amplius: Non secus atque nubes, quæ ex terræ vaporibus concrevit, & levissimo flatu solisve radio dissipatur nullumque vestigium ex sereno relinquit.* Hæc est Pinedæ Paraphrasis. Nec apud Jobum de resurrectione aliquantillum ambigitur cum de reditu in hanc vitam sermonem omnino instituisse.

In Nubes.

Pineda in Job.

Quarto, Flori similis est nostræ vitæ conditio. c. 14. v. 2. *Ut flos simulac egressus est, succiditur.*

4. Flos.

Quinto, In eodem versiculo ad umbram comparatur:

5. Umbra.

Pfal. 103. 15.
16.

Cic. in Pisonem.

Cic. in Orat.
pro Muræna.

tur: *Et fugit velut umbra, neq; consistit.* Illustres sunt istæ similitudines, quibus utitur Jobus, si quis alius patientiæ ergo singularis, comparans eos flori cito marcescenti & umbræ prætereunti. Quid citius flore exaruerit pulcherrimo! Audiatur Psaltes, *sicut flos agri sic florere ipsum.* Quum ventus pervadit ipsum, *mox non esse, neq; agnosci ipsum amplius a loco suo.* Morituri dicuntur flores apud Statium. Velox est vitæ flosculus apud Juvenalem. Quid plura? Dignitas, Robur, divitiæ quam instabilia sunt & evanida bona, mortalitati facili obnoxia. Desflorescit formæ nitor: Corporis symmetria, vires plusquam Herculeanæ ad instar flosculorum quam celerrimè decidunt. Denique, quid umbra transit celerius, quæ invisibili quapiam fugacitate abierit, utiq; in nihilum evanescens. Hinc mortis imagini umbra non est absimilis, quæ quo major fuerit, eo nocturnis tenebris propinquior. Quid aliud sibi velit *umbra virtutis* (referente Plinio) nisi simulandi & dissimulandi artificium? Quid aliud machinantur gloriolæ quotquot avidius appetentes, nisi (ut cum Cicerone & Tacito loquar) *umbras falsæ gloriæ consecutur?* Quid aliud audit Decoctor patrimonii quam *umbra Luxuriæ?* cuius vestigia si pederentim insequamur, *accedemus toti sententiæ* Ciceronis in oratione pro Muræna; *In quo ipsam luxuriam reperire non potes, in eote umbram luxuriæ reperturum putas.*

Et jam facile esset ad partes nostras accersere Davidem, Isaiam, Jacobum Apostolum, cum apud eorum aliquos, *venti, floris, somni, fabula, graminis, vaporis, feni & id genus aliæ* memorentur similitudines. Nolim autem Metaphoris enumerandis ulteriores Auditoribus creare molestiam. Audiatur in-

super

super Chrysostomus Latine donatus *vita præsens figura est & deceptio, & a somniis nihil differt; ergo mens ea est puerilis qua ad umbras spectat, de somniis superbit, & rebus fluxis alligatur.* Summam rei (in quantum ego met capio) attingit Distichum illud *τολὺς πύλλωτος* quasi compendiosa vitæ brevissimæ descriptio

*Somnus, bulla, vitrum, glacies, flos, fabula, fœnum,
Umbra, cinis, punctum, vox, sonus, aura, nihil.*

Jam transeo ad secundam comparisonem, unde satis constet de Temporis angustis, nec non de vitæ brevitate modo inter æternitatem & vitam præsentem dilucida fiat comparatio. Æternum sive spectetur à parte ante (quemadmodum Deus Optimus Maximus est ab æterno ante jactum mundi fundamentum & ad æternum post mundi conflagrationem) sive spectetur à parte post (veluti Angeli sunt æterni, nec non animæ rationales sunt æternitatis participes) utroque modo si Tempus ad æternitatem comparetur, nihil est vel nihilo minus. *Tempus* (prout ab Aristotele definitur) est *numerus motus secundum prius & posterius*: præsens, præteritum & futurum inter partes temporis numerantur: *Æternitas autem* (Scoto Judice) est *tota simul*. *Æternitas est indivisibilis & non habet partes sibi invicem succedentes, & necessario tota coexistit omnibus temporum differentiis*, sic Bonaventura, *Æternitas nec tempus, nec ulla pars temporis est, nec in mensuram cadit*; Ita Gregorius Nazianzenus, *Æternitas est una dies continua occasum non habens*; ita doctissimus Gerhardus, Cabrea in Thomam nostræ ad stipulatur sententiæ; est (inquit) *æternitas duratio quedam*

C

perma-

Chrysost. in
Gencl.

Comparatio
secunda
inter vitam
præsentem &
æternitatem.

Scotus.

Bonaventura.

Gregor. Nazianzenus.

Gerhardus.
Cabrea in
Thomam.

permanens & unicum nunc flans & nunquam flens.
 Hinc abundè liquet quam infinito ab invicem discrimine tempus & Aeternitas seungantur. Hodie brevem accipimus vitam & ipsi breviorē quotidie facimus. Hodie ingruunt mala plusquam ipsa Niobe (ut in proverbium abiit) perpessa fuerit. Fluctus ingruunt plusquam decumani & pelago procelloso quotidie agitamur: Aeternitas autem sanctorum ærumnis quam miserrimis felicem imponit periodum. *Τὰ μέγιστα μένεται.* Etiam si mundana transeat gloria: cœlestis autem permanet in æternum permanens. Omnia orta occidunt & aucta senescunt. Tempus edax rerum Fulgores, diademata, gazas Attalicas corrumpet, conculcabit absumentque. Omnia sanè quæ mundus deperire solet, peribunt tandem instar culcitrae tincis corrosæ. Quid tandem restat nisi ut ad æternæ vitæ meditationem erigamur solliciti, coronam gloriæ in cœlis repositam præstolantes latibundi?

Comparatio 3.
 inter huius sæ-
 culi homines
 & primi sæculi
 Patriarchas.

Sequitur tertia comparatio inter *Συγγεγονός* & Longævos Patriarchas, qui ante diluvium vixerunt. Annum octogesimum vel centesimum si quis nunc dierum vixerit inter grandævos senes recensetur. Ad memoriæ calculos revocare liceat, quinque ab hinc annorum lustris præterlapsis, capularem quendam senem ex Agro Salopiensi ad annum pervenisse centesimum quinquagesimum secundum, eundemque fuisse præsentis sæculi stuporem & miraculum. *Johannem de temporibus, Nestorem* & id genus alios senes apud dubiæ fidei Historicos lubens missos facio. Si quis autem senes hodierno die annorum plenissimos *Adamo, Mahalaleel, Jared, Lamech & Methuselah* comparaverit, comparationem

tionem esse multo inferiorem facile agnoverit. Una
 præ cæteris dabitur instantia in *Metuselah*, qui non-
 gentos & sexaginta novem annos compleverat prius-
 quam diem obierat ultimum. Testatur experientia ne-
 minem tot hominum grandævorum vel quartam anno-
 rum partem ab isto tempore attigisse. Et jam si fieret
 brevis præmissarum *ἀναγκασιωσι*; de brevitate vitæ &
 temporis opportuni angustis satis superque constabit,
 cum primum radii *Textoris, venti, floris, nubis, umbræ,*
diei palmaris, vaporis & id genus consimiles Metaphoras
 ferri perlustraverimus; adhæc si tempus æternitati
 comparaverimus, nosque ipsos hujus sæculi coætaneos
 primævi sæculi Patriarchis, non opus esset ulteriori
 Theſeus probatione nimirum *tempus peropportunum an-*
gustum esse.

Quod tandem superest usui practico attemperandum
 est, tribusq; corollariis expediendum. Primum esto
 'ΕΛΕΥΧΤΙΝΟΝ. Quod ipsum in eos meritissimis detonat
 querelis, quotquot temporis ut ut opportuni extiterint
 prodigi decoctores. Nigro carbone notandi sunt, qui-
 cunq; in temporis angustias tametsi redacti fuerint, ipsi
 nihilo-minus vel male, vel aliud, vel nihil agendo mul-
 tum temporis abliguriunt. Quocirca cum Poeta præ-
 monuerit, *Se quisque absolvere gessit, Transferat ut pro-*
pria aliena in crimina culpas, Allubet mihi impræsen-
 tiarum perstringere malè feriati temporis primipilos,
 eosq; sigillatim persequi.

Quorum primi sunt somnolenti quotquot, vel ipsis
 gliribus somnolentiores, qui cum primum nuntium re-
 miserint Templis, sacellis, concionibus, precibus, scho-
 lasticisq; exercitiis altum mane obdormiscunt securi.
 Quot noctes tradaxerunt infomnes antiquioris famæ

Corollarium
 1. 'ΕΛΕΥΧΤΙΝΟΝ
 xdy.

1. Somnolenti
 reprehenduntur.

Philosophi: Testor antelucana studia, vigilias, nocturnas elucubrationes istius sæculi Philosophorum, apud quos in consuetudinem vertebatur, πολλὰς ἔργων νύκτας ἰαύειν. Verum enimverò quam devio desciscunt vestigio ab eorum tramite nunc dierum quamplurimi, qui indulgent cuticulæ, quiq; somniculosè agunt, in utramq; aurem (ut aiunt) dormientes. Cujusmodi pigritiam Solomon jamdudum censoria notavit virgula, ut videre est Prov. 6. 9, 10, 11. *Quousque piger jacebis? quando surges à somno tuo? pauculis somnis, pauculis dormitationibus, paucula complicatione manuum cubando. Interea advenit tanquam viator expeditus paupertas tua & egestas tua tanquam vir clypeatus.* Cum navis penè fracta fuerit in procelloso pelago appropinquavit ad Jonam Nauclerus, dicens, *Quid tibi est somnolente? surge, inclama Deum tuum.* Nec hodie defunt procellæ, turbines, rerumq; status incompotiti cum hæreamus inter spem, metumq; dubiū. Quid tandem restat nisi ut ad unum omnes è somno expergefatti jejuniis solennioribus precumq; assiduitati sollicitius invigilemus?

2. Ebrii reprehenduntur.

Homer. Odyss.
Virgil. Eclog.

Sunt & alii stigmate reprehensionis quam meritissimè inurendi, quotquot Bacchi sunt sacrificuli, compotationibus & crebrioribus haustibus deditissimi. Hi inter pocula & labra horas quam pretiosissimas deperditum ire latagunt. Aded vapulant ebrii apud Ethnicos ac si mira quapiam μεταμορφώσιν in sues immigrassent suillo more grunnientes. Testor Homerum Παῖδά ἐέργα ἔνδ' ἐν Κυρσοῖν ἐέργα. Cui affine est Virgilii Testimonium, *Carmenibus Circe socios mutavit Ulyssis. Ebrius est* (Plauto judice) *qui nimio potu mente alienatus est.* Haud sani fincipitis quempiam arbitrarer, qui inter lætandos calices & Bibulos profligatissimos plus, plurimum temporis

ris.

ris absumpserit. Verum enimvero, proh dolor! proh pudor! humi procumbunt aliqui vino madidi viciatim cespitantes tam somno quam vino prægravati, quibus- cum quadrat Hexametrum,

Invadunt urbem somno vinoque sepultam.

Insuper serio nobiscum reputanda est censura Solomonis, *Prov. c. 23. v. 29, 30, 31, 32. Cui va? cui eheu? cui contentiones? cui loquacitas? cui vulnera impune? cui rubor oculorum est? Immorantibus apud vinum, euntibus ad investigandum vinum mistum. Ne respicito vinum quum rubescit, quum exhibet in poculo colorem suum, indefinenter, movetur rectissimè. Tandem velut serpens mordebit & ut Hamorrois pinget.*

Tertio. Sunt & complures ejusdem furfuris, apud quos ingens fit temporis dispendium, scilicet Hellioues istos velim & eduliorum gurgites, qui, etiamsi ad devorandas mensas quam ocysimè confluxerint, segniores nihilo secius & rariores in Templis compaeruerint. Hi ad instar Heliogabali indulgent genio opiparorum conviviorum studiosissimi, qui ventre metiuntur felicitatem, imo apud hos *magister est artium ingenique largitor venter*. Experientia compertum est plures gulam occidere quam gladium. Tres istos nequam in malo fratres quam fraternissimos unico versiculo perstringit Solomon, *Prov. 23. 21. Nam ebriosus & comessator pauper fiet & panniculos induit dormitator.*

Quarto. Eodem constringuntur manipulo utique stilo corripiendi mordacissimo quotquot fuerint voluptuosi, corporis laxamento plus nimio dediti: sunt qui in Sphæristeriis & Tripudiis magnam ætatis partem transmittere

3. Hellioues reprehenduntur.

4. Voluptuosi reprehenduntur.

NON

Ecclef. 11. 9

non erubuerint. Alii exercent attem gladiatoriam, ludum tesserarum, chartarum pictarum, sive latrucunlorum. Sunt quos delectant canes venatici, Accipitres, Equi seroculi, ita fit ut mille modos excogitarint quamplurimi, ut de tempore actum sit, simul ac patrimonio. Ob oculos & intima reaserati pectoris penetralia Ecclesiasticis Ironiam ponite & vobiscum serio perpendite. *Latare juvenis in juventutem tuam & exhilaret te animus tuus diebus juventutis tuae, denique perge in viis animi tui & aspectibus oculorum: sed cognosce fore ut propter omnia haec adducat te Deus ipse in iudicium.* Quid aliud est voluptas ex Ciceronis sententia, *Nisi capitalis pestis, esca & mater omnium malorum, inimica virtuti, honestati contraria?* Quorsum itaque sensus exteriores voluptate permulcerentur laetissima? Quorsum volupe esset nonnullis ludos Theatricos, Ursas exagitatas, Fumambulatorum & praestigiatorum artificia avidis oculis perlustrare? Furtivae sunt istiusmodi voluptates, quae citius avolant vel ipsissimis Patronis interitum minitantes atrocissimum,

Horat.

Sperne voluptates, nocet empti dolore voluptas.

Instar omnium consto Solomonis *de otio & desidio* sententiae, Prov. 21. 17. *Vir egens erit, qui amat letitiam.*

Denique de aliis dicendum est Temporis decoctoribus, qui otiosi, desides, ignavi audiunt, quos nescio quo nomine dedecoris perstringerem, qui bonas horas in malis nugis conterunt, temporis opportuni, commodi & optatissimi quam prodigi decoctores; quorum aliqui inter pectinem & speculum horas aliquot transigunt quos ignaviae haud immerito ipse Seneca jamdudum, postula-

postularit. Cincinnis & furtiva casarie ad placitum
efformantur, quam multa n. temporis quamplurimi in-
sumpserint. Quasi quantoq; albescunt pulvere, quo
vel ipsæ togæ sunt satis superq; repletae, quasi Juvenes
Academici Togas omnino exuissent, & molitorum in-
dusserit vestimenta, è pistinis potius quam è mæzolis
prodeuntes. Nec mihi illatenus temperare possim quin
in eos involarem qui huc & illuc circumcursant in pla-
teis quandoq; otiosè deambulando, quandoq; ad Oeno-
polia & Allapolia, quandoq; ad promptuaria & cellas
cervisarias gradus accelerando ocyssimos: Cujusmodi
sanguisugæ apud Tyronem unum aut alterum haud sui
comptem vel (ut mitius dicam) minus memores
amici audiunt & pro jure hospitii peramicè excipiendi,
cum revera sunt inimicissimi fures Temporis, artificii
loculos incidendi quam peritissimi.

Enarrabo vobis quæstionem in nostris solennioribus
comitiis, (quemad-modum egomet auritus eram testis)
circiter annos viginti sex elapsos, discussam nempe, *An
Scholaris à libris & Scholis feriatas debuerit gaudere pri-
vilegiis Scholaris.* Parti negativæ Respondens tunc tem-
poris patrocinatus est; & (per me liceat) ignavi, somnolen-
ti, cæterique malè feriatu juvenes, qui bonas literas O-
stracismo devoverant, aut ad meliorem redigantur fru-
gem, aut ex Academiæ Pomœriis penitus exterminentur,

— *Immedicabile vulnus*

Ense rescindendum est, ne pars sincera trahatur.

Huc usque de primo Corallario, sequitur alterum
quod est Περὶ τοῦ χρόνου juxta præceptum Apostolicum,
Eph. 5. 16. Ἐξοργίζετε τοὺς χρόνους & καὶ τὴν Cum in temporis
angustias

Corollarium
2. Περὶ τοῦ χρόνου
xlv.

Seneca de vi-
ta Brevitate.

angustias inciderimus, & opportunitatem esse angustio-
rem abundè noverimus: nostra interest pro virili cu-
rare singulas temporis particulas quam commodè collo-
candas. In tria tempora vita dividitur, quod est, quod
fuit, & quod futurum est. Ex his quod agimus breve
est, quod acturi sumus dubium, quod egimus certum.
Audiatur Seneca de brevitate vitæ, *Brevem* (inquit)
non accepimus vitam: sed fecimus: Non exiguum habemus
temporis, sed multum perdimus. Jam tandem ad
jacturam temporis ventum est, in eo profusissimi, cujus
unius honesta est avaritia. Quid cuncteris? Quid ces-
sas? Nisi occupas fugis: cum occupaveris, tamen fu-
giet. Itaque cum celeritate temporis utendi velocitate
certandum est, velut ex torrente rapido nec semper casuro
cito hauriendum est. Idcirco à me vehementer exoran-
di estis, ut quod reliquum est temporis optimè curetis
transigendum.

Et jam supersunt nonnulla partim removendo, par-
tim movendo, præmissis adjicienda.

Primo, Removenda sunt duo præ aliis Impedimen-
ta, nimirum mundanorum bonorum cupiditas, vitæque
spes longioris potiundæ.

Impedimen-
tum I. Avari-
tia.

Primo, Aviditas sive cupiditas mundanorum bono-
rum remoram nobis injiciunt, viamque obstruunt, quo-
minus simus frugi homines temporis, & nosmetipsos ad
frugem optimam recipiamus, & quantopere cavendum
est, ne rerum mundanarum vehementi desiderio tenaci-
ter inhærescamus. Quot annos consumpserint quam-
plurimi ut divite venâ affluentes, facultatum ampli-
ori cumulo aggerendo deditissimi. Avidis Natura pa-
rum est, ipsi licet fors parva suffecerit, gratiæ minor,
ut quæ paucioribus mundi bonis contenta acquiescat.

Abfit,

Abfit, abfit ut præsentis vitæ divitias, dignitates, delicias inhiemus, ambiamus & depereamus. Quippe quod cor avaritiâ, ambitione & libidine occupatum degravatur & deprimitur quo minus assurgat altius ad Rerum cælestium apices & fastigia. Enarrabo vobis Historiam (quemadmodum accepi à Julio Solino Polyhistore) Satarchæ (ut refert Historicus) usu auri argentique damnato, in æternum se à publicâ avaritiâ abdicarunt. In Asiatica Scythiâ terræ sunt locupletes, inhabiles tamen: nam cum auro & gemmis affluant, Gryphes tenent universa, alites ferocissimæ & ultra omnem rabiem sevientes. Quarum immanitate obsistente ad venas divites accessus rarus est, quippe visos discerpunt velut geniti ad plectendam avaritiæ temeritatem. Utinam radices egisset non evellendas hortatio Apostolica interioribus præcordiis ad Heb. 4. 13. v. 5. *Ἄφραδοντες τὸ πνεῦμα καὶ τὸν λόγον τοῦ κυρίου ὡς ἡμεῖς ἀκούομεν ὡς ἡμεῖς ἀκούομεν ὡς ἡμεῖς ἀκούομεν*.

Jul. Sol. Polyhist. p. 29.

Secundo, Cupiditas sive præsumptio vitæ longioris obtinendæ sæpius impedimento vertitur, quod minus horas, dies, annos optimè complures disposuerint & collocaverint. Didicerunt nonnulli juvenes effrenati moribusque discinctis Parceniā non nisi ab ipso Diabolo mutuatitiam,

Impedimentum a vitæ longioris præsumptio.

Angelicus juvenis senibus satagizat in annis.

Hinc quot oriuntur Apologia, tot comperendinationes. Quot cunctationes, tot artificia tempus in immensum protrahendi. Dum vegetos movent lacertos quot quot primævæ sub flore juventæ subiectis haud partum adblandiantur quasi Nestoris annos essent adimple-

D

turi.

Sen. Trag.

turi. Hinc apud Augustinum vapulant id genus excogitata cunctationum genera, *Modo* (inquit) & *modo non habent modum*. Non est ut cum Poetâ crastinum nobis ipsis polliceamur, *flam cras hesternum consumpsimus, ecce aliud cras*. Cras, cras, vox est ad corvos releganda. Nemo (ut inquit Tragicus) *tam Divos habuit faventes, crastinum ut possit sibi polliceri. Sperando & desperando* (authore Augustino) *pereunt quamplurimi*. Utrunque hisce illi scôpulis naufragium quam facillimè patiamur---*Incidit in Scyllam qui vult vitare Carybdim*. Nostrium unumquemque quod attinet pro virili parte enitendum est aniam opportunitatis quam primum arripere, singulasque horolarum particulas quam optime impendere. Quis norit quid serus vesper vehat? Nemo quispiam tot hominum unquam poterit solis motum retardare; vel Clepsydæ quin effluerit, tempore tum primum præterlapso, Remoram injicere. Tempus est vel ipso Viridario, Sagittæ jactu, imò ipsa cogitatione velocius. Ne voculam quidem de Tempore pronuntiare valeamus, quin ipsum tempus avolet & è manibus festinantius elabatur.

Hactenus de Impedimentis, quæ removenda velim, sequuntur movendo quædam proponenda; quæ tanquam motiva stimulos vel currenti admovebunt acutissimos. Totidem nec amplius movendo velim, quam quæ removendo proposueram adhibenda.

Motivum à
pretio Tempo-
ris.

Quorum unum est à pretio & dignitate temporis singulari; alterum à gravissimis negotiis non nisi in tempore peragendis depromendum. Utroq; modo quantæ sit existimationis tempus peropportunum, liquido patebit æquo cuilibet temporis æstimatori.

Primo sciendum est pretium & dignitatem temporis caput

captum uniuscuique nostrum facile excessuram necnon gazarum utriusque Indiæ opulentiam. Quantivis sit pretii tempus, effari, nedum cogitare satis valeamus. At proh dolor! In ea tempora & mores incidimus, ubi haud cassæ nucis, quod maxime pretiosum fuerit, æstimatur. *Nil pretiosius tempore* (inquit Bernardus) *& heu nil hodie vilius invenitur.* Singula temporis ramenta sunt ipsissimo Ophir auro multa pretiosiora. *Veniet tempus* (ut ait Otho Casmannus) *quo vel unam horam ad recipiscendum redimere, mirum quantum optabimus.* Veruntamen quum semel præterit tempus, redibit nunquam. Abiit sanè, non iterum rediturum. Quod nostri muneris est, requiritur ut plurimi æstimantes præ manibus opportunitatem, vitæ totius rationem illibatè & integerrimè transigamus. Siquidem ad unum omnes adstamus præ foribus æternitatis, temporis anteaacti rationem illico reddituri. Et cum nobis superfit spes æternitatis, optandum, innitendum est, operaque summa est navanda ut juxta adverbia Paulina *εὐσεβῶς, σωφρονῶς, δικαίως* vitæ totius institutum peragamus.

Alterum adjiciatur motivum ab egregiis gravibusque negotiis non nisi per præsentis vitæ curriculum omninò expediendis eliciendum. Magna revera sunt molimina, quæ à viatoribus exantlanda sunt priusquam comprehensores sint evasuri, verbi gratiâ Diaboli *Μεθοδίστα, Νόημα, Βάβη, & Οὐρανόπληστα* omnia hæc *παιροπλῆν* exigunt Apostolicam (1 e.) *Scutum fidei, galeam salutis, thoracem justitiæ, calceatos pedes, gladium spiritus.* Quorum usi ministerio, jacula Diaboli ignita retundere valeatis & extinguere. Et hæc sunt opera ad præsens tempus spectantia hodie peragenda. Donec dies permanferit, pugna, conflictus, preces, utique conatus

Motivum 2.
à gravibus negotiis in Tempore peragendis.

summi desiderantur. Emissio Ariete, descendamus in Arenam sub Christi vexillis strenuè dimicantes. Aliud est, nec parvi faciendum, molimen adversus teipsum, nempe ut spiritus carni adversetur. *Cum hac controversiâ* (ut inquit Augustinus) *nati sumus. Ab absurdo homine* (ut Bernardus ait) *libera me Domine* (i. e.) *à meipso.* Jam carnem debellare peccatis conspurcatam palmamque spiritui deferre victtricem, *Hic labor, hoc opus est.* Cum primum hanc viperam in sinu delitescentem aliquâ ex parte sanciatam nec non armis spoliata reliquisses, quid reliquum est nisi ut ad majora aspi-raveris molimina? Obversantur oculis *efficax fides, laboriosa charitas & patiens illa expectatio* (prout meminit Apostolus:) quotidiani conatus negotia. Affine huic est alterum præceptum, c. 2. v. 12. *ad Philip-penses, Cum timore ac tremore vestram ipsorum salutem conficite.* Denique adversus mundum lucta nec exigua requiritur. Cavendum est ne mundanarum voluptatum illecebris irretiti aliud agendo horas pretiosissimas abli-guriamus. Hæc lucta adversus mundum per quam difficilis est hodierno tempore nihilo secius suscipienda. Opus hocce Provinciæ vitæ præsentis incumbit utique demandatur (quemadmodum præmonuit Apostolus) *Hæc est victoria, quæ vicit mundum nempe fides nostra.* *Johannis ep. 1. c. 5. v. 4.* Magna sunt ista (nec ullatenus diffiteor) molimina, ut ut præsentis seculi negotia. Hodie, hodie uniuscujusque munus est suiipsius animæ æternæ saluti prospicere, nec non futuræ vitæ meditationibus invigilare. Quocirca cum tempus peropportunum sit quam brevissimum, & tanti momenti opera plus quam difficillima unicuique nostrum demandentur, (Baccalaurei,) & ad unum omnes Auditores, vos serio obtester

obtestor & admonitos velim, ut totius vitæ curriculum optimè transigere satagatis. Cavete vobis ab avocamentis, Vetro, nec non male feriatorum sodalitis, ne tempus deperditum iri patiamini. *Nulla dies sine linea est transmittenda.* Celebre fuit Titi Cæsaris dictum, *se diem perdidisse, in quo nihil boni fecerat.* Cavete vobis à factionibus, rixis & tumultu quadragesimali. Ne recrudescent Academiae vulnera per ferocientium juvenum impetus animosiores: sibili, cachinni, pedum suppositiones, studium partium, pugnae ne iterum apud vos exercentur. Nec est quin vobis impensè gratuler ob modestiam anno proximo elapso singularem: Quo tempore cessarunt tumultus, factiones cæteraque Academiae dehonestamenta. Uti cepistis, pergit pacem Almae matris sartam tectam posteris transmittere & spartam exornare, Academicam.

Atqui necesse est ut ipse vela contraham, præsertim (prout το συνεισφέρει suggestit) cum de temporis agatur brevitate.

Supereft tertium ultimo quam brevissime expedendum Corollarium, nempe παραμυθητικόν. Cum ita se res habeat, hinc sancti abunde solatii sunt percepturi etiamsi ærumnarum Iliadibus circumsepti fuerint, ut, ut, spe futuræ gloriæ abundè refocillati. Leander apud Musæum tempestates, procellas, & grandines perpeffus est haud dictu memorandas, Ἡδὲ κύμασι κύμα κυλινδῆσο σκιδῆσο ἢ ὕδασι παρτοβὶ δ' ἀγρυπνοῖτο δυσανῆσιν κύματ' ὄρησι μαρτυρῶν ἀνέμων, ζέφυρόν ἢ ἀντέπιδον εὐερεῖ ἢ νότ' εἰς βορέην μεγάλας ἐρέκων ἀπέλας. &c. Aeneas apud Mæronem commilitones fluctibus plus quam decumanis agitato, ad hunc modum affatur consolabundus. *Per varios casus per tot discrimina rerum---Tendimus in Latium, sedes ubi*

Corollarium

3. Παραμυθη-
τικόν.Virg. Ænei-
ad. 1.

ubi

ubi fata quietas---ostendunt, illis fas regna resurgere Trojæ. Minora, fateor, sunt ista: sed majora audietis modo placidas dicenti præbere aures neutiquam gravemini. Audiat *Apostolus 2 ad Cor. c. 11. v. 23, 24, 25, 26, 27, 28.* In laboribus amplius, in plagis supra illos, in carceribus amplius, in mortibus sæpe. A Judæis quinque accepi quadragenas plagas una minus. Ter virgis casus fui: semel fui lapidatus, ter naufragium feci. Noctem ac diem in profundo egi. In itineribus sæpe fui, in periculis fluminum, periculis latronum, periculis à meis Gentilibus, periculis à gentibus, periculis in civitatibus, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis inter falsos fratres. In labore & arumnâ, in vigiliis sæpe, in famè & siti & in jejuniis sæpe, in frigore & nuditate.

Nec aliquantillum defuere Martyres, reliquique, Christianæ veritatis quam strenui pugillatores, perpeffionum quam gravissimavum participes. Utcunque erunt omnigeni cruciatus & dolores, (quos sancti sustinent plusquam difficillimos) instar nubeculæ citò sunt transigunt. Duo instar omnium ab Apostolo memoratu digna quam appositè nostro instituto inserviunt Testimonia. Quorum unum est *ad Rom. c. 8. v. 18.* Κοιζόμενοι ὅτι ἐκ ἀξίας τὰ παθήματα τοῦ νῦν κατὰ σαρκα καὶ μέλλουσιν δοῦναι ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. Alterum est *2 ad Cor. c. 4. v. 17.* Τὸ ὃ παραυτίκα ἐλαττόν ἐστι θλίψεως ἡμῶν, καθ' ὅσον βελὺον εἰς δόξαν αἰώνιον. βλεπόμενοι δὲ τὸν κατεργασθέν ἡμῶν Quæ ab Apostolo dicta cum Oratorum vel narium emunctissimarum captum & acumen longissimè exuperaverint, sisto hæreoque parumper mirabundus (præsertim cum de contracto tempore agatur) vela contrahiturus.

Quid reliquum est nisi ut precum assiduitate Divinæ
'Ma

‘ Majestati quam humillimè supplicemus ut dignetur
‘ nobis infundere Sanctum Spiritum, ejusque fructus sa-
‘ lutiferos opemque, cœlitus delapsam nobis indulgere
‘ ut vitam anteaactam lugeamus ferii, & in posterum re-
‘ dimamus solliciti, utique singulas temporis particulas
‘ optimè collocemus, ita ut cum brevissimum istius vitæ
‘ curriculum transegerimus, vitæ æternæ in cœlis com-
‘ potes evadamus. Quæ omnia faxit Deus nobisque
‘ dignetur largiri per & propter misericordiarum viscera
‘ in Jesu Christo patefacta, unico suorum Redemptore,
‘ cui cum Patre & Spiritu Sancto sit omnis honor, laus
‘ & gloria in sæcula sæculorum,   AMEN.

F I N I S.
